

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра документознавства та української мови (№ 801)
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

О. О. Карпенко

(ініціали та прізвище)

« 30 » 08 2021 р.

**СИЛАБУС
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Культурологія
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: проф.ХАІ Прилуцька А.Є. к. філос.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри документознавства та української мови (№ 801)

Протокол № 1 від «30 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри к.філос.н., доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

А. Є. Прилуцька
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Голова наукового гуртка каф. № 801

_____ (підпис)

І. С. Казарцева
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Прилуцька Алла Євгеніївна - завідувач кафедри, професор ХАІ, кандидат філософських наук, доцент, Відмінник освіти України.

Автор понад 140 наукових та педагогічних праць, з яких 24 - статті у фахових та наукометричних виданнях, 11 навчальних посібників (1 - з грифом МОН України), понад 100 статей, матеріалів і тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, співавтор 2 монографій, зокрема «INNOVATIONS IN HUMANITIES:RESTARTING»

(Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019).

Напрями наукових досліджень: культурологічні дослідження системи соціальних комунікацій в сучасному інформаційно-освітньому просторі. Керівник науково-дослідної теми кафедри: «Комунікативні практики в інформаційному просторі суспільства» (2018–2020), «Інформаційно-сервісна діяльність у сучасному соціокомунікативному просторі» (2021–2024).

У 2018-2021рр. – організатор та учасник міжнародних науково-освітніх партнерських проектів (Фінляндія, Польща, Данія).

Організатор культурологічних та культурно-освітніх заходів для молоді та студентства Харківщини.

Контакти: a.prilutskaya@khai.edu

<https://education.khai.edu/lecturer/prilucka-alla-evgeniivna>

тел. 0671869709

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 семестр.

Обсяг дисципліни:

90 годин/3 кредитів ЄКТС (денна ф.навч.)

у тому числі аудиторних – 48 годин, самостійної роботи здобувачів – 42 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові **попередні дисципліни** (пререквізити) – теорія та практика документознавства, основи обслуговування та спілкування, українські студії, історія за вибором.

Необхідні обов'язкові **супутні дисципліни** (кореквізити) – теорія та практика документознавства, архівознавство, навчальна практика.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення – сприяння збагаченню духовного світу студента, виховання вміння бачити й розуміти систему культури, динамку соціокультурних процесів, сприймати культуру як невід'ємну частину загального розвитку і становлення особистості.

Завдання:

- залучити студентів до надбань світової та вітчизняної культури;
- виховувати в них почуття гідності як громадянина незалежної демократичної України;
- сформувати широкий загальнокультурний, гуманістичний світогляд, позбавлений ідеологічної упередженості.

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких компетентностей:

1. Загальні компетентності відповідно до освітньої програми:

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел щодо особливостей та динаміки культури .

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів соціокультурної діяльності).

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку інформаційної діяльності, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і мистецтва.

2. Фахові компетентності відповідно до освітньої програми:

ФК2. Здатність використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації культурологічної інформації з різних історичних періодів.

ФК4. Здатність аналізувати закономірності розвитку документно-інформаційних потоків та масивів з урахування соціокультурних та аксіологічних трансформацій .

ФК14. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

3. Програмні результати навчання відповідно до освітніх програм:

PH4. Застосовувати у професійній діяльності методологію вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів інформаційно-сервісних установ.

PH5. Узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням культурної спадщини людства.

PH18. Навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань в просторі міжкультурних комунікацій.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади художньо-естетичного забезпечення професійних комунікацій.

Тема 1. Культура як суспільно-історичне явище

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Поняття "культура", його походження, поширення, багатозначність. Складність визначення культури. Історична еволюція поглядів на культуру в європейській культурологічній думці. Сучасне розуміння категорії «культура», її сутність та структура. Культура як багаторівнева система. Людина в культурі. Культурні універсалиї. Домінуюча культура. Субкультура. Контркультура. Елітарна, народна, масова культури. Культура матеріальна і духовна. Основні функції культури: трансляційна, гносеологічна, комунікативна, регулятивна, семіотична, аксіологічна та ін.

Тема 2. Концепції культури

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Оригінальні концепції людської культури Н. Данилевського, Ф. Ніцше, З. Фрейда, О. Шпенглера, А. Тойнбі, А. Ясперса, К. Юнга та інших. Різноманітність підходів до аналізу культурних явищ. Культурно-історичні типи. Культура і цивілізація. Методологія вивчення культурних явищ, їх типологічні ознаки в контексті еволюції культурного процесу.

Тема 3. Типологія світової культури

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Принципи класифікації культурної еволюції та її етапи. Світова та національна культура. Культурні регіони. Основні підходи до типології культури: регіональний, національний, історичний, релігійний, соціологічний та інші. Європоцентризм та його критика. Основні сучасні парадигми розвитку культури.

Сучасні наукові підходи до культурології в традиціях європейської освіти.

Модульна контрольна робота №1.

Змістовний модуль 2. Історія світової культури

Тема 1. Культура первісного суспільства

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Поняття первісної культури. Проблема генезису культури. Особливості та характерні риси первісної культури. Підстави для періодизації історії розвитку первісної культури. "Неолітична революція". Міфологія. Ранні форми релігійних вірувань: фетишизм, тотемізм, анімізм, магія. Первісне мистецтво. Поява живопису. Наскальні малюнки (печери Ласко і Альтаміра). Скульптура ("палеолітичні венери"). Мегалітична архітектура: менгіри, дольмени, кромлехи. Ритуал та його значення у первісній культурі.

Тема 2. Культура Стародавнього Сходу

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Розпад родового устрою та формування перших держав. Основні риси близькосхідних суспільств: відсутність приватної власності на землю, колективізм, традиціоналізм, монополізація влади, сакралізація суспільного життя. Соціальні і світоглядні основи давніх цивілізацій. Специфіка історично-психологічного розвитку основних феноменів культури.

Стародавній Єгипет. Основні етапи його культури. Міфологія, релігія, обряди. Заупокійний культ. Архітектура (піраміди, храмові ансамблі Луксор, Карнак). Мистецтво, його канонічність та архаїзм.

Своєрідність культури Месопотамії. Основні етапи розвитку культури (шумеро-акадський, давньовавилонський, асирійський, нововавилонський). Шумеро-вавилонська традиція архітектури. Розвиток писемності та літератури. «Епос про Гільгамеша». Право. «Закони Хаммурапі». Особливості мистецтва.

Тема 3. Антична культура

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Характерні риси й основні етапи розвитку культури Давньої Греції. Крито-мікенська культура. Гомерівська Греція. Розпад родового устрою. Міфологія. «Іліада» і «Одіссея» Гомера. Боги Олімпу як боги соціальної діяльності. Гесіод «Теогонія.» Лірика (Архілок, Сапфо). Класичний період розвитку культури. Афінська демократія за часів Перикла. Творчість Софокла, Есхіла, Еврипіда, Арістофана. Грецький театр. Розбудова афінського Акрополю (Парфенон, Ерехтейон). Класична архітектура. Ордерна система. Класична скульптура в V та IV ст. до н.е. Мірон. Поліклет. Фідій. Пракситель. Криза полісної системи. Культура еллінізму. Елліністичні держави. Нові культурні центри. Архітектура. Скульптура. Філософія.

Особливості й основні етапи розвитку давньоримської культури. Самобутність і основні риси давньоримської культури. Культура етрусків. Вплив давньогрецької культури на давньоримську. Від республіки до імперії: еволюція державного ладу. Досягнення римської архітектури (використання бетону, акведуки, дороги, мости, клоака, тріумфальні арки, колони), мистецтва (скульптурний портрет), історії. Виникнення і поширення християнства. Падіння Західної Римської імперії.

Тема 4. Культура Середньовіччя

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Періодизація середньовічної західноєвропейської культури, особливості. Стан Європи після розпаду Західної Римської імперії. Збереження та поширення християнства в Європі в епоху раннього

середньовіччя. Світогляд середньовічної людини. Християнський месіанізм і хрестові походи. Середньовічна архітектура та скульптура. Виникнення романського та готичного стилів. Освіта та перші університети. Середньовічна схоластика. Лицарська культура. Міська культура. Народна творчість.

Культура Візантії. Візантійська імперія як нащадок традицій античності. Епоха Юстиніана. Архітектура і образотворче мистецтво. Іконопис. Вплив візантійської культури на розвиток культур інших народів.

Тема 5. Культура епохи Відродження

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Загальна характеристика й особливості культури. Проблема визначення та періодизації. Античність - джерело Відродження. Розвиток літератури та театру. Наукові відкриття. Основні школи і особливості мистецтва Раннього Відродження. Класичне мистецтво італійських живописців, скульпторів та архітекторів. Розквіт Флорентійської школи мистецтва в XV столітті. Головні риси мистецтва Високого Відродження. Людина як центр Всесвіту у творчості італійських митців. Досягнення титанів Високого Відродження - Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та Рафаеля. Північне Відродження. Криза гуманістичних ідеалів.

Тема 6. Культура Нового часу і Просвітництва

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Соціально-економічні основи розвитку культури Нового часу. Наукова революція. Культура бароко. Рим - центр культури бароко. Особливості архітектури бароко. Розвиток живопису. "Золоте століття" іспанського живопису (Ель Греко, Хусепе де Рібера, Веласкес). Фламандське і голандське мистецтво (Рубенс, Ван Дейк, Рембрант). Література та музика. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості. Архітектура " класицизму. Література (П. Корнель, Ж. Расін, Ж. Мольєр). Музика. Естетичні погляди представників класицизму.

Просвітництво і його вплив на розвиток культури. Ідейно-філософські основи Просвітництва. Становлення основних художніх напрямків та

специфіка їх прояву в різних сферах культури (рококо, реалізм, сентименталізм).

Тема 7. Культура ХІХ ст. - початку ХХІ ст.

Форма занять: лекція, практика, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4-5 годин.

Обсяг самостійної роботи: 4-5 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Основні процеси і напрями суспільно-політичного, наукового і релігійного життя Європи в ХІХ ст. Романтизм (Дж. Байрон, В. Гюго, Е. Гофман). Реалізм (Ч. Діккенс, У. Теккерей, Т. Гарді, О. де Бальзак, Г. Флобер, П. Меріме, Гіде Мопассан). Імпресіонізм (К. Моне, Е. Мане, А. Сіслей, П. Ренуар, Е. Дега, К. Пісарро). Постімпресіонізм (П. Сезан, Ван Гог, П. Гоген). Загострення проблем гуманізму в житті та мистецтві.

Особливості та загальні тенденції розвитку світової культури в ХХ ст. Причини виникнення і особливості стилю модерн. Модерн як архітектурний стиль (Ле Корбюзьє, Е. Бодуен, М. Лодса, Б. Таут, Ф.Л. Райт, В. Гоеп).

Основні течії та напрями образотворчого мистецтва. Модернізм і постмодернізм. Авангардисти. Абстракціонізм: Сюрреалізм. Фовізм. Кубізм. Футуризм. Експресіонізм. Поп-арт.

Еволюція кінематографу. Творчість Ч. Чапліна, С. Ейзенштейна, О Спілберга, Ф. Фелліні. Масова культура як особливість ХХ ст. Особливості постмодерної культури ХХІ ст.

Характеристика сучасного стану культурології в Харківському регіоні.

Модульна контрольна робота №1.

Контрольний захід: іспит.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

6. Методи навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції; практичні заняття, групова робота, бесіди, тестування, проведення дискусій з обговорення різноманітних явищ культури, культурологічні практикуми, робота з літературою, реферування, самостійна робота.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання) *

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...3	6	0...18
Виконання і захист практичних робіт	0...5	5	0...25
Експрес-опитування	0...3	2	0...6
Рецензування доповіді	0...5	2	0...10
Творче есе	0...10	1	0...10
Наукова робота (тези)	0...20	-	-
Складання глосарію	0...5	1	0...5
Модульний контроль	1...10	1	1...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...3	2	0...6
Виконання і захист практичних робіт	0...5	5	0...25
Експрес-опитування	0...3	1	0...3
Рецензування доповіді	0...5	1	0...5
Творче есе	0...10	-	-
Наукова робота (тези)	0...20	1	0...20
Складання глосарію	0...5	1	0...5
Модульний контроль	0...10	1	1...10
Усього за семестр			0...100

* Студент може самостійно вибирати траєкторію освітнього процесу з дисципліни, набираючи достатню для атестації кількість балів.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 2 запитань (1 - зі змістовного модуля №1, 2 - зі змістовного модуля №2).

Максимальна кількість балів за кожне питання – 50 балів.

8.2 Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8.3. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь, написати модульні роботи. Знати сутність понять «Культура», «Культурна епоха», «Структура культури»; основні культурологічні концепції; орієнтуватися в історії світової та вітчизняної культури; знати види та жанри мистецтва.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати самостійну роботу, написати модульні роботи. Знати мету створення культурології, основні культурологічні концепції, орієнтуватися в історії світової та вітчизняної культури, знати види і жанри мистецтва, захистити реферат за темою 1 та 2 змістовного модуля.

Відмінно (90-100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Написати модульні роботи. Орієнтуватися в підручниках та посібниках. Досконало знати матеріал усіх тем та вміти застосовувати його, написати та захистити 2 реферати (1 та 2 змістовний модулі), провести культурологічний аналіз соціального явища або процесу, рецензувати доповіді під час практичних занять.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

1. Культурологія. Модульний курс: навч. посіб. / А.Є. Прилуцька, В.М.Корабльова. – Харків : Торсінг плюс, 2009. – 287 с.

2. Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни:

Навчально-методичне забезпечення дисципліни "Культурологія" для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т" ;

розроб. А. Є. Прилуцька. - Харків, 2019. - 15 с . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/___01Kulturologiya.pdf

3. Наочний та роздавальний матеріал щодо змісту модулів, культурологічних практикумів, тестів та окремих тем.

11. Рекомендована література

Базова

1. Культурологія. Навчальний посібник/ За ред. І.З.Майданюк. - К.:Редакційно-видавничий центр НУБіП України,2017. - 335с.

2. Історія української культури. Навч. посібник / За ред. Майданюк І.З.- К.:Вид. центр НУБіП України, 2016.- 265с.

3. Культурологія: розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації, природничих та технічних спеціальностей. Дисципліна за вибором. – Львів: Новий Світ2000, 2019. – 260 с.

4. Мультикультуралізм: pro et contra / Рустем Жангожа ; Нац. Акад. Наук України, ГУ "Ин-т всемир. Истории". - Львов : [б. И.], 2016. - 206 с.

Допоміжна

1. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія. / За загал. ред. проф. Ю. С. Сабадаш; редактори-укладачі: проф. Ю. С. Сабадаш, проф. І. В. Петрова. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. – 308 с.

3. Колесник О. С. Основи культурологічної інтерпретології. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія / за загал. ред. проф. Ю.С. Сабадаш; ред.-уклад. проф. Ю.С. Сабадаш, проф. І.В. Перова. Київ : Ліра-К, 2019. С. 88-109.

4. Прилуцька А.Є. Модуси сучасної художньої культури міста в ракурсі аксіологічного підходу/А.Є.Прилуцька// Актуальные научные исследования в современном мире: XXIII междунар.науч.конф., 26-27 марта 2017г., Переяслав-Хмельницкий. //сб. Научных трудов- Переяслав-Хмельницкий, 2017. - Вип. 3(23). Ч.7., 2017, - 162с.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iscience.in.ua/arkhyv/2017>

5. Щедрин А. Т. Техносфера как антропологическая граница культуры / А. Т. Щедрин // Антропологічні виміри філософських досліджень : матеріали VI міжнар. наук. конф., м. Дніпро, 13–14 квіт. 2017 р. – Дніпро, 2017. – С. 19–23.

6. Goian I., Storozhuk S. Gender equality in the context of social relations. Cherkasy University Bulletin: Philosophy. 2018. №1. P. 3-16.

7. Couldry N. Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice Cambridg: Polity Press, 2016. 242 p.

12. Інформаційні ресурси

1. Культурологія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=3869>
2. Кафедра документознавства та української мови [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://education.khai.edu/department/801>
3. Культурологія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://kulturolog.org.ua/>
4. Підручники з культурології. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://studme.com.ua/>
5. Українська культурологія в Східно-Західних контекстах. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://krytyka.com/>
6. Культурологія: теорія, школи, історія, практика[Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.countries.ru/library.htm>
7. Енциклопедія культур[Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://es-dejavu.net/library.html>